

[Udenrigsministeren]

del eller mere end 4 millioner mennesker sig som flygtninge i landene omkring Afghanistan. Navnlig Pakistan er blevet påført betydelige økonomiske og sociale byrder ved at give ophold til henved 3 millioner afghanske flygtninge, og der er grund til at udtrykke anerkendelse af Pakistans indsats til fordel for de afghanske flygtninge.

Det må hilses med tilfredshed, at FNs 40. generalforsamling på grundlag af rapporten for første gang overhovedet drøftede og vedtog en resolution om menneskerettighedssituationen i Afghanistan. I resolutionen, som Danmark var medforslagsstiller til, udtrykkes der dyb bekymring over de dokumenterede krænkelse af fundamentale menneskerettigheder i Afghanistan. Ligeledes udtrykkes der bekymring over, at den øgede direkte militære indsats mod civilbefolkningen har ført til en situation, hvor ikke blot enkelte menneskers, men hele grupper og stammers eksistens er bragt i fare. Endelig opfordres der til, at internationale humanitære organisationer indrømmes adgang til at virke i Afghanistan.

En samlet vurdering af situationen i Afghanistan synes at give grundlag for at konkludere, at Sovjetunionen med den nuværende militære indsats ikke vil kunne fremtvinge en militær løsning, og på trods af Mujaheddins kampvilje må det anses for usandsynligt, at modstandsbevægelsen vil være i stand til at gennemtvinge en tilbagetrækning af de sovjetiske tropper.

Meget tyder på, at Sovjetunionen i denne situation har valgt at satse på en langsigtet løsning sigtende mod etablering af et stabilt og loyalt kommunistisk Afghanistan, hvor den folkelige modstand er brudt. Jeg har allerede nævnt den systematiske fordrivelse, kontrol og indoktrinering af civilbefolkningen. Et andet middel kunne være den intensive skoling eller indoktrinering, der finder sted af ungdommen.

Endelig kunne man som et tredje middel i en sådan langsigtet løsning se indplaceringen af sovjetiske såkaldte rådgivere på alle politiske beslutningsniveauer som et bidrag til den gradvise sovjetisering af alle sider af det afghanske samfund.

Hidtil er der ikke forekommet tegn på, at Sovjetunionen under Gorbatsjov skulle være indstillet på en justering af denne politik. Efter topmødet mellem Reagan og Gorbatsjov

i Genève i november sidste år har der i den internationale presse været forlydender fremme om, at man fra sovjetisk side muligvis ville være indstillet på en ændring i Afghanistanpolitikken. For regeringen foreligger der ikke oplysninger, der kan begrunde sådanne forlydender.

Hvis Sovjetunionen virkelig skulle være indstillet på en politisk løsning, savner man jo ikke muligheder for at demonstrere dette også i handling, og jeg tænker her især på de mæglingsbestrebelse, som FNs generalsekretær udfolder med henblik på at opnå en politisk forhandlingsløsning i Afghanistansspørgsmålet.

Siden 1982 har generalsekretærens personlige repræsentant ført samtaler i Genève med Karmalregimet og Pakistan. De to regeringsrepræsentanter er til stede i samme bygning, men i separate lokaler, og de fører deres forhandlinger via den personlige repræsentant. Denne forhandlingsform er valgt, fordi Pakistan ikke anerkender Karmalregimet som den legitime repræsentant for den afghanske befolkning og følgelig ikke vil indgå i direkte forhandlinger med dette regime.

Efter års døvande synes mæglingsbestrebelseerne nu at være resulteret i visse fremskridt imod en politisk løsning baseret på 4 elementer: gensidige garantier om ikke-indblanding og ikke-intervention, de afghanske flygtnings frie og uhindrede tilbagevenden til Afghanistan, internationale garantier for gennemførelse af aftalen, udstedt af garantstater, og endelig udarbejdelse af en tidstabel for tilbagetrækning af de sovjetiske tropper.

En betydelig fleksibilitet og politisk ansvarlighed fra pakistansk side førte under samtaler i juni 1985 til, at der stort set opnåedes enighed om de tre første elementer. USA og Sovjetunionen har senere i princippet erklæret sig villige til at optræde som garantstater for en løsning.

De efterfølgende samtaler, i henholdsvis august og september 1985, har imidlertid ikke bragt nogen udvikling i spørgsmålet om det fjerde element, altså tidsplanen for troppe-tilbagetrækningen og sammenkædningen med de øvrige elementer. Forhandlingerne har været vanskeliggjort af, at Karmalregimet kræver direkte samtaler med Pakistan, altså et krav til Pakistan om de facto-diplomatisk anerkendelse af Karmalregimet, før aftalekomplekset er forhandlet færdigt. Paki-